

Investigating the role of police management in vandalistic behaviors with an emphasis on the quality of urban environment (Case study: Ilam city)

Azadkhani, P^{a,1}

^a Assistant Professor of Geography & Urban Planning, Bakhtar University, Ilam, Iran.

ABSTRACT

Objective: The excessive occurrence of vandalistic behaviors in urban environment is not only in conflict with the established principles of social order, but also has serious negative psychological and financial effects on citizens. One of the reasons for such behaviors is the quality of the urban environment. On the one hand, police has taken a new community-based approach in recent years, focusing on the potential of the community to reduce crime and violent behavior, and has tried to prevent this phenomenon in urban environment. Therefore, the present study aims to investigate the impact of urban environment quality and police management on vandalistic behaviors of citizens of Ilam city.

Methods: The present study is applied in terms of its objective and descriptive-correlational in terms of its methodology. The required data is collected using library and field methods with the help of a questionnaire. The statistical population is composed of urban management experts, university professors, and police officers and staff, 164 of whom are randomly selected through random stratified sampling method using Cochran's formula. Data are analyzed by one-sample t-test and correlation (SEM) in SPSS and LISREL software.

Results: The findings indicate that the quality of urban environment with a coefficient of effect of -0.45 has a reversible effect on the vandalistic behavior of citizens in the city of Ilam. The coefficient of effect of police management on vandalistic behaviors is -0.50, so police management has a reverse and significant effect on vandalistic behaviors in Ilam city. Also, the dimensions of urban environment quality and the dimensions of police management have a reverse and significant effect on vandalism in Ilam city.

Conclusion: Therefore, it can be concluded that the low level of urban environment quality and the lack of police management in Ilam city have led to an increase in vandalistic behaviors by citizens.

Keywords: Quality of Urban Environment, Vandalistic Behaviors, Police Management, Ilam.

Received: November 15, 2019

Reviewed: July 08, 2020

Accepted: August 30, 2020

Published online: September 22, 2020

Citation: Azadkhani, P (2020). *Investigating the role of police management in vandalistic behaviors with an emphasis on the quality of urban environment (Case study: Ilam city)*. Journal of Urban Social Geography, 7(2), 173-193. (In Persian)

DOI: [10.22103/JUSG.2020.2025](https://doi.org/10.22103/JUSG.2020.2025)

¹ Corresponding author at: Bakhtar University, Ilam, Iran, P.C: 69314-48433. E-mail address: d.rp.azadkhani@bakhtar.ac.ir (Azadkhani, P).

بررسی نقش مدیریت انتظامی در رفتارهای وندالیستی با تأکید بر کیفیت محیط شهری (مطالعه موردی: شهر ایلام)

پاکزاد آزادخانی^ا

^ا استادیار گروه معماری و جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه باهنر، ایلام، ایران.

چکیده

تیین موضوع: وقوع بیش از حد رفتارهای وندالیستی در محیط‌های شهری نه تنها با اصول مسلم نظم اجتماعی تعارض دارد بلکه همراه خود اثرات منفی سنگین روحی و مالی را برای شهروندان به همراه دارد. یکی از علل بروز اینگونه رفتارها کیفیت محیط شهری است. از سویی نیروی انتظامی نیز طی سال‌های اخیر با رویکرد جدید جامعه‌محوری تلاش مضاعفی را با تکیه بر توانمندی‌های بالقوه اجتماع برای کاهش جرایم و رفتارهای خشونت‌آمیز مدنظر قرار داده است و تلاش کرده است که از بروز این پدیده در محیط‌های شهری پیشگیری به عمل آورد. بنابراین هدف از انجام این پژوهش بررسی تأثیر کیفیت محیط شهری و مدیریت انتظامی در رفتارهای وندالیستی شهروندان شهر ایلام می‌باشد.

روش: مقاله حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی - همبستگی می‌باشد. روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش کتابخانه‌ای و میدانی با استفاده از ابزار پرسشنامه است. جامعه آماری آن را کارشناسان مدیریت شهری، اساتید دانشگاه و فرماندهان و کارکنان نیروی انتظامی تشکیل می‌دهد که تعداد ۱۶۴ نفر از آنها به صورت تصادفی طبقه‌بندی شده با استفاده از فرمول کوکران به عنوان نمونه انتخاب شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های T تک نمونه‌ای و همبستگی (SEM) در نرم‌افزارهای SPSS و LISREL صورت گرفت.

یافته‌ها: یافته‌ها حاکی از آن داشت که: کیفیت محیط شهری با ضریب تأثیر ۰/۴۵- بر رفتارهای وندالیستی شهروندان در شهر ایلام تأثیر معکوسی دارد. ضریب تأثیر مدیریت انتظامی بر رفتارهای وندالیستی برابر با ۰/۵۰- شده است، لذا مدیریت انتظامی بر رفتارهای وندالیستی در شهر ایلام تأثیر معکوس و معناداری دارد. همچنین، ابعاد کیفیت محیط شهری و ابعاد مدیریت انتظامی بر رفتارهای وندالیستی در شهر ایلام تأثیر معکوس و معناداری دارد.

نتایج: می‌توان نتیجه گرفت که سطح پایین کیفیت محیط شهری و عدم استقرار مدیریت انتظامی در شهر ایلام، افزایش رفتارهای وندالیستی از سوی شهروندان را در پی داشته است.

کلیدواژه‌ها: کیفیت محیط شهری، رفتارهای وندالیستی، مدیریت انتظامی، شهر ایلام.

انتشار آنلاین: ۱۳۹۹/۰۷/۰۱

پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۰۹

بازنگری: ۱۳۹۹/۰۵/۱۸

دریافت: ۱۳۹۸/۰۸/۲۴

استناد: آزادخانی، پاکزاد (۱۳۹۹). بررسی نقش مدیریت انتظامی در رفتارهای وندالیستی با تأکید بر کیفیت محیط شهری (مطالعه موردی: شهر ایلام). دوفصلنامه جغرافیای اجتماعی شهری، ۷(۲)، ۱۷۳-۱۹۳.

DOI: [10.22103/JUSG.2020.2025](https://doi.org/10.22103/JUSG.2020.2025)

مقدمه

سکونت‌گاه‌های شهری اصلی‌ترین زیست‌گاه بشر تلقی می‌شوند که به تدریج جایگاه برجسته‌ای در نظام فعالیت و سکونت یافته‌اند. در این میان محیط شهری عرصه‌ای عینی ملموس محسوب می‌شود که تجلی‌دهنده کنش‌ها و باورهای نسل ساکن در شهرها است؛ ارزش‌هایی که به مرور هویت می‌یابد، دگرگون می‌شوند و ساکنان را هم تحت تأثیر قرار می‌دهند (رفیعیان و همکاران، ۱۳۹۳: ۳). این محیط‌ها در وهله اول ابزار مهمی برای توسعه انواع شاخص‌های زندگی نظیر سطح تحصیلات، سلامت، خانواده، کار یا فراغت و ... را فراهم می‌آورند. دوم اینکه، جمعیت زیادی در نواحی به شدت شهرنشین شده زندگی می‌کنند و یا در آینده‌ای نزدیک زندگی خواهند کرد که می‌بایست به کیفیت محیط سکونت آنها توجه ویژه شود (رفیعیان، ۱۳۹۱: ۱۰). کیفیت محیط شهری عبارت است از شرایط اجتماعی- فرهنگی و کالبدی محیط شهری که نشان‌دهنده‌ی میزان رضایت یا عدم رضایت شهروندان از آن محیط می‌باشد؛ در واقع «یک محیط با کیفیت بالا، حس رفاه و رضایتمندی را به جمعیتی که در آن ساکن‌اند به واسطه ویژگی‌هایی که ممکن است فیزیکی، اجتماعی یا نمادین باشند، منتقل می‌کند» (Lansing and Marans, Quoted from Van poll, 1999: 17؛ بهرامی نژاد، ۱۳۸۲: ۴۴). امروزه، رابطه بین شهرنشینی و نابرابری شهرنشینان (مانند سطح تحصیلات و فاصله طبقاتی) به‌طور گسترده مورد بررسی قرار گرفته است و تحقیقات خوبی نشان می‌دهد مکان‌هایی که نابرابری دارند، احتمالاً از نسبت جرم بالایی برخوردارند (Braithwaite, 2013: 45).

بی‌تردید رابطه‌ی انسان با مکان و محیط پیرامون او به‌وسیله مجموعه کنش‌های او نمود می‌یابد؛ به دیگر سخن مجموعه رفتارهای بشر با تمامی امکانات و شرایطی که محیط در اختیار او قرار می‌دهد سنگ‌بنای این ارتباط را شکل می‌دهد (رحمت، ۱۳۸۸: ۶۹). رفتار انسان محصول محیط و بیولوژی و تعامل این دو با یکدیگر است. عوامل فیزیکی گوناگون چون سر و صدا، آب و هوا و فضاهای محصور (آلتن، ۱۳۸۲: ۱-۲) صنعتی شدن و گسترش شهرنشینی بطور مداوم در انسان و رفتار وی تأثیر می‌گذارد. یکی از این اثرات رشد فردگرایی است، این امر تمایل افراد به دیده شدن و مورد توجه قرارگرفتن را برانگیخته است. حال اگر افراد بتوانند مفید بودن خود را اثبات کنند مشارکت اجتماعی در جامعه گسترش پیدا خواهد کرد. در غیر این صورت ممکن است ناکام و سرخورده شده و برای تحقق خواسته خود یا انزوا را در پیش گرفته و با جامعه بیگانه می‌شوند و یا برای دیده شدن و مورد توجه قرارگرفتن به اعمال انحرافی چون تخریب اموال عمومی بپردازند (ملکی و دستور، ۱۳۹۴: ۳) که این‌گونه تخریب‌ها را وندالیسم می‌نامند (محسنی‌تبریزی، ۱۳۸۳: ۱۱۰، Longman Group, 2003: 54).

لوویکی و همکاران (۲۰۱۸) وندالیسم را به عنوان جرم «بد مخرب» خصوصاً خسارت ناخواسته تخریب یا از بین بردن اموال تعریف کردند. ابند (۲۰۱۸) تلاش کرده یک تعریف کاملاً رفتاری از وندالیسم داشته باشد و خاطر نشان کرد که وندالیسم به معنای جابجایی عمدی، معیوب‌سازی یا تخریب اموال خصوصی یا عمومی توسط یک نوجوان یا گروهی از افراد است که فاقد مالکیت بدیهی یا مستقیم در املاک هستند که منجر به این‌گونه سوءاستفاده‌گری می‌شود. گلسبرک و اسکیدمور (۲۰۱۵) در مورد تعریف وندالیسم متذکر شدند که اصطلاحات دفع، معیوب‌سازی و تخریب علناً خرابکاری تلقی می‌شوند و شاید تصور شود که شبیه به وندالیسم رفتاری است.

کلارک^۱ متغیرهای وضعیت اجتماعی، اقتصادی و جمعیتی، ویژگی‌ها و حالات جسمی و روانی، محیط تربیتی فرد در کودکی، شرایط و وضعیت مکان و موضوعات مورد تخریب و وضعیت فعلی محیط زندگی را بر بروز رفتارهای وندالیستی اثرگذار می‌داند (خاکپور و حسینی، ۱۳۹۴: ۵۷). از این‌رو، کاهش آن بخش از رفتارهای وندالیستی که تحت تأثیر عوامل محیطی است تنها با اعمال تغییراتی به‌منظور ارتقای کیفیت فضای شهری میسر خواهد بود (علوی و همکاران، ۱۳۹۳:

1. Clark

۵۴). به طوری که نقاطی که درجه بالاتری از کیفیت‌های محیطی را دارا هستند و به خوبی طراحی شوند رفتارهای وندالیستی کمتری در آنها به چشم می‌خورد (راست‌بین و همکاران، ۱۳۹۱: ۳۶؛ بمانیان و محمودی‌نژاد، ۱۳۸۹: ۹۲). اسکار نیومن معتقد است فضاهایی که امکان دیدن و دیده‌شدن در آنها بیشتر باشد و در ضمن امکان کمی برای فرار داشته باشند، پتانسیل کمتری برای فعالیت مجرمان دارند (Schweitzer, et al, 1999: 11)، الیزابت‌وود پیشنهاد می‌کند که تسهیلات عمومی باید به نحوی طراحی شوند تا تعامل بین ساکنان بهبود پیدا کند و با تأکید بر حس اجتماع جرم کاهش یابد (Collins, et al, 2000: 23). چنانچه از نظر هیلیبر حضور مردم چه غریبه و چه آشنا، احساس ایمنی در فضای عمومی را ارتقا می‌دهد و وسیله‌ای است که به کمک آن می‌توان فضا را به صورت طبیعی مورد نظارت قرار داد (Hillier, 1996: 47-60).

در مقابل، محیط باکیفیت پایین نیز می‌تواند بر زندگی افراد تأثیر منفی بگذارد (Gifford Steg, 2005: 60). بررسی‌های مکانی محل وقوع جرایم به خوبی نشان می‌دهد مجرمین در ارتکاب جرم اغلب دست به انتخاب‌های کاملاً منطقی زده و به دنبال ساده‌ترین، کم‌خطرترین و مناسب‌ترین فرصت‌ها و شرایط برای ارتکاب جرم هستند (برتاو، ۱۳۹۱: ۱۰۷؛ رحمت، ۱۳۸۸: ۶۹). این مکان‌ها را کانون‌های جرم‌خیز^۱ می‌نامند (کلانتری، ۱۳۸۰: ۸۵). اصطلاحات فرعی دیگری نیز در ارتباط با کانون‌های جرم‌خیز ارائه شده است که عبارتند از: نقاط جرم‌خیز یا نقاط داغ، مسیرهای جرم‌خیز یا مسیرهای داغ، نواحی جرم‌خیز یا نواحی داغ، اموال یا اشیاء در معرض بزهکاری مکرر، مردم در معرض بزهکاری مداوم (توکلی، ۱۳۸۴: ۶۶). بنابراین، در سال‌های اخیر طراحان و برنامه‌ریزان شهری سعی نموده‌اند به منظور کاهش رفتارهای وندالیستی برای ارتقا و ساماندهی محیط تلاش کنند.

رفتارهای انسانی گاه در قالب رفتارهای ناهنجار و مغایر با نظم عمومی جامعه بروز می‌کنند. این رفتارها تا به آنجا پیش می‌روند که جامعه با قوانین خود آن رفتارها را جرم‌انگاری کرده و با ضمانت اجرایی به نام مجازات، با آن رفتارها برخورد می‌کند، از این‌رو به کار بردن روش‌های احتیاطی و کنترلی و اقدامات پیشگیرانه برای جلوگیری از ابتلای انسان به اختلال و ناهنجاری در هر کدام از ابعاد فوق در واقع نوعی پیشگیری است (پوراسدی و صادقی، ۱۳۹۵: ۱۲۶). مطالعات اخیر نشان داده است که ایمنی شهری با کیفیت زندگی شهروندان و توسعه پایدار شهری ارتباط نزدیکی دارد. ایمنی یکی از اساسی‌ترین نیازهای جسمی و روانی ساکنان است. در همین حال، توسعه پایدار شهری تنها زمانی حاصل می‌شود که استراتژی‌های پیشگیری و ایمنی یکپارچه و جامع، حساس جنسیتی، جامعه محور از جرائم شهری، به خوبی برنامه‌ریزی شده باشد (Couch and Dennemann, 2000: 140). پیشگیری از جرم یک تئوری و استراتژی کنترل جرم متمرکز بر وقایع جرم است. این رویکرد نشان می‌دهد که همکاری بین پلیس، مدیران فضاها، کنترل‌کنندگان جنایی و سایر شهروندان می‌تواند به ایجاد شرایطی کمک کند که شانس وقوع جرم را کاهش دهد (UN-Habitat, 2011: 33). پیشگیری از وقوع جرم شامل «استراتژی‌ها و اقداماتی» است که به دنبال کاهش خطر وقوع جرایم و تأثیرات مضر آنها بر افراد و جامعه صورت می‌گیرد. این اقدامات می‌تواند توسط افراد، جوامع، مشاغل، سازمان‌های غیردولتی و کلیه سطوح دولت اجرا شود تا عوامل مختلف فردی، اجتماعی و محیطی که خطر جرم، بی‌نظمی و قربانی شدن را افزایش می‌دهد هدف قرار گیرد (UN-Habitat, 2011: 48). براساس بخش «د» بند ۸ ماده ۴ قانون نیروی انتظامی، پیشگیری از جرم بر عهده این نیرو قرار داده شده است. حمایت از شهروندان در برابر خطر وقوع جرم، افزایش آگاهی عمومی و ارائه خدمات مشاوره‌ای پیشگیرانه، نظارت و مراقبت بر اماکن عمومی و مناطق جرم‌زا، افزایش هزینه ارتکاب جرم از رهگذر افزایش حضور و تقویت احتمال دستگیری، از فعالیت‌هایی است که این نیرو می‌تواند در راستای پیشگیری از جرم انجام دهد (پوراسدی و صادقی، ۱۳۹۵: ۱۲۶). اگر پلیس نقشش را در نگهداری نظم رها کند، در ساختمانی

1. Hotspots, Hot Crimespots, Crime Generators

پنجره‌ای شکسته و بدون تعمیر رها شده باشد، بقیه پنجره‌ها نیز به زودی شکسته خواهند شد. کنترل‌های اجتماعی نیز از هم می‌پاشد و جرائم جدی فرصت این را می‌یابند که رشد کنند (Alford, 2012: 1257). از این رو، جیکوبز معتقد است که آرامش محیط شهری ابتدا به وسیله پلیس تأمین نمی‌شود، ولی با حضور پلیس ضروری می‌شود (Jacobs, 1965: 45).

با توجه به وظیفه‌ای که قانون بر عهده نیروی انتظامی گذاشته است، این نهاد با انجام اقداماتی به منظور پیشگیری از جرم از جمله بنیانگذاری و تأسیس تشکیلات پلیس پیشگیری ناجا، تشکیل مرکز تحقیقات و مطالعات پلیس پیشگیری، تشکیل یگان‌های حفاظت سازمان‌های اجرایی کشور، پلیس کوهستان، پلیس پارک، پلیس ۱۱۰ و ... می‌تواند در مدیریت بهینه انتظامی، برقراری نظم و امنیت و مقابله با رفتارهای وندالیستی مؤثر واقع شود. اما برای اینکه این نهاد به عملکرد بهتر و بهینه دست یابد بایستی محیط‌های شهری نیز از کیفیت مناسبی برخوردار باشند به گونه‌ای که فضاهایی و مکان‌های ناامن و مستعد رفتار وندالیستی وجود نداشته باشد یا به حداقل برسد. در صورتی که ارتباط اجزایی مثل شهرداری، شهروندان و نیروی انتظامی به خوبی تعریف شود و میان آن‌ها هماهنگی وجود داشته باشد می‌تواند زندگی مردم را در شهرها تغییر داده و تأثیرات معنی‌دار و قابل درکی را در جامعه داشته باشد (نجفی، ۱۳۹۶).

در شهر ایلام به دلایلی از جمله ایجاد تفاوت قابل توجه در بهره‌مندی مناطق مختلف از امکانات رفاهی، خدماتی، تفریحی و بهداشتی در کنار وجود ۱۹۰ هزار نفر جمعیت شهر دچار تضاد و اختلاف در سطوح کیفیت محیط و کیفیت زندگی شده است به طوری که این امر باعث ایجاد تفاوت‌های پنهان در لایه‌های درونی زندگی ساکنان نظیر تربیت خانوادگی، نگرش فردی و اختلاف شئون اخلاقی و عقیدتی در بین ساکنان مناطق مختلف شهر ایلام شده است که این امر ضمن آنکه باعث ایجاد حس اجحاف در بین ساکنان شده است، افزایش گرایش به رفتارهای وندالیستی را نیز در شهر ایلام به همراه داشته است. بر این اساس، با توجه اثرات منفی‌ای که رفتارهای وندالیستی می‌تواند بر چهره و ذهنیت بسیاری از مسافران و خود ساکنان شهر داشته باشد. در بین سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵ طبق گزارش‌هایی که توسط نیروی انتظامی ثبت شده است تخریب‌گرایی روندی کاهشی داشته است و به خوبی توسط این نهاد کنترل شده بود، اما در سال ۱۳۹۶ گزارش‌های ثبت شده نسبت به سال گذشته با افزایش همراه بوده است. لذا در شهر ایلام عدم رعایت اصول کیفیت محیط شهری، مدیریت انتظامی و کنترل رفتارهای وندالیستی با مشکل مواجه خواهد بود. بنابراین این پژوهش بر آن است تا به بررسی تأثیر کیفیت محیط شهری بر رفتارهای وندالیستی در دستیابی به مدیریت انتظامی در شهر ایلام بپردازد. سوالی که در اینجا مطرح است این است که کیفیت محیط شهری و مدیریت انتظامی چه تأثیری در رفتارهای وندالیستی دارد؟

پیشینه عملی

تاکنون مطالعات متعددی در مورد رابطه رفتارهای انسان با کیفیت محیط و پیشگیری از وقوع جرم صورت گرفته است که اکثر آن‌ها روابط این متغیرها را با یکدیگر تأیید نموده‌اند. از جمله محققانی که به بررسی کیفیت محیط شهری پرداخته‌اند؛ رفیعیان و همکاران (۱۳۹۰)، ساسان‌پور و همکاران (۱۳۹۴) و رحمانی و همکاران (۱۳۹۵) هستند که در تحقیقات ایشان سطح رضایتمندی ساکنان از نظر شاخص‌های مختلف کیفیت محیط مورد ارزیابی قرار گرفته است. محققانی چون رسولی و خرم‌آبادی (۱۳۹۶) نقش پلیس را در ایجاد نظم مورد بررسی قرار دادند و نشان دادند که پلیس می‌تواند با استفاده از هویت مدنی و اجتماعی خود به ایجاد نظم و برقراری امنیت پرداخته و نقش‌های مفید و مؤثری را نیز ایفا نماید. چنانچه ویر (۲۰۱۴) میزان کاهش ۱۴ درصدی وقوع جرم را به دلیل افزایش گشت سواره پلیس تأیید نمودند. رابطه بین نوع، زمان و مکان جرم با میزان جرم موضوع دیگری است که توسط شمعی و همکاران (۱۳۹۵)

بررسی شده است. طبق بررسی‌ها، بیشترین تعداد جرایم سرقت در محدوده خیابان‌های اصلی شهر به وقوع پیوسته است و الگوی توزیع و پراکندگی جرایم نیز از زمان، مکان و فصول سال تبعیت می‌کند به این معنی که با روند تغییر ساعت در طول شبانه روز نوع جرم سرقت تغییر یافته است. به طوری که در ساعات روشنایی روز بیشترین جرایم مربوط به سرقت موتورسیکلت و در زمان تاریکی جرایم سرقت مربوط به منزل و ماشین بیشتر اتفاق افتاده است. در فضاهای مسکونی بیشترین جرم مربوط به سرقت منازل و در خیابان و میدان‌ها شلوغ شهری سرقت از نوع موتور است و در سه فصل اول سال بیشترین سرقت مربوط به موتورسیکلت است.

بررسی رابطه میان روابط اجتماعی و شاخص‌های کیفیت محیط موضوع برخی دیگر از تحقیقات در این حوزه به‌شمار می‌رود. نتایج این دسته از تحقیقات نشان داده است که رفتار و کنش اجتماعی شخص در محیط از ویژگی فضای پیرامون زندگی وی تأثیر می‌پذیرد. این ویژگی‌ها مجموعه کیفیات محیط هستند. همچنین مشارکت افراد در محیط زندگی خود حس تعلق را به همراه داشته و حس تعلق مشترک منجر به برقراری روابط اجتماعی قوی می‌شود (تقوایی و همکاران، ۱۳۹۱). همچنین محمدی و همکاران (۱۳۹۵) ارتباط بین ابعاد مختلف کیفیت زندگی و شاخص کلی احساس امنیت اجتماعی ساکنان را به اثبات رسانده‌اند.

دسته‌ای دیگر از تحقیقات به ارزیابی ایمنی در فضاهای عمومی و پارک‌های شهری و پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیط پرداخته‌اند. اقبال و سكاتو (۲۰۱۵) از جمله محققان در این زمینه هستند که نشان دادند کنترل دسترسی در پارک‌هایی که ورودی‌های آن زیاد است با مشکل مواجه است و با اصول کنترل دسترسی در تضاد است. از این‌رو محدودیت‌هایی را برای نگهداری و ایمنی در پارک‌ها ایجاد می‌نماید. ژائو و تانگ (۲۰۱۸) نظریه‌های کلیدی جرم‌شناسی را مورد بررسی قرار دادند. همچنین، جرم در فضاهای شهری و نقش کیفیت محیط شهری در کاهش جرایم را با استفاده از الگوریتم‌های پیشرفته برای انواع مختلفی از جرایم ارزیابی نمودند.

مطالعه و بررسی در رابطه با عوامل ایجادکننده وندالیسم و رابطه آن با کیفیت محیط شهری، بعد دیگر از سوابق پژوهشی در زمینه موضوع مورد بررسی است. براساس نظریات صاحب‌نظران و تحلیلگران علوم اجتماعی و روان‌شناسی و صاحب‌نظران وندالیسم باید گفت به وجود آوردن فرد وندالیسمی، تابع علل و عوامل اجتماعی و روانی مختلف است (بخارایی، ۱۳۸۶: ۴۸۸). نظریه پنجره‌های شکسته یک تئوری جنایی در مورد هنجارگذاری و تأثیر سیگنالینگ اختلال شهری و خرابکاری بر تخلفات اضافی و رفتارهای ضد اجتماعی است. این تئوری ادعا می‌کند که پایداری و نظارت بر محیط شهری برای جلوگیری از جرائم کوچک مانند رفتارهای وندالیستی به ایجاد محیطی سرشار از نظم و قانونمندی کمک می‌کند، بنابراین از وقوع جرائم شدیدتر جلوگیری می‌کند (Zhao and Tang, 2018: 2). از این‌رو، پژوهش حاضر از این نظریه به عنوان نظریه مبنا تبعیت می‌نماید. از نظر خاکپور و حسینی (۱۳۹۴) عوامل ایجادکننده وندالیسم خصوصیات فردی و خانوادگی (ویژگی شخصیتی و فردی)، شرایط اجتماعی (به نبود عدالت اجتماعی در توزیع خدمات و امکانات شهری و همچنین کمبود امکانات جهت اوقات فراغت و مشارکت اجتماعی شهروندان) و اقتصادی جامعه و فرد، عوامل محیطی (تراکم زیاد جمعیت و طراحی نامناسب محیط) هستند. علوی و همکاران (۱۳۹۳) به رابطه بین میزان بروز رفتارهای وندالیستی و کیفیت محیط شهری اشاره نمودند. بدین‌صورت که هرچه میزان کیفیت محیط شهری بالاتر باشد میزان بروز رفتارهای وندالیستی پایین‌تر می‌باشد. ملکی و دستوری (۱۳۹۴) نیز به رابطه بین مشاهده تخریب، متن مشاهده شده، عمل فرد، تأثیر رفتار گروه بر فرد، واکنش فرد در مقابل خرابکار، وضعیت اجتماعی، شهرنشینی و وضعیت اقتصادی با پدیده تخریب شهری دست یافتند. بنا بر نتایج تحقیق انوشه و همکاران (۱۳۹۷)، چنانچه راهبردهای ایده‌پردازی (تأکید بر آسیب جمعی وندالیسم)، قیمت‌گذاری (افزایش هزینه رفتارهای وندالیستی اعم از مالی و اجتماعی)، ترویج (تبلیغات دهان به دهان و تذکرات شفاهی) و توزیع (جلب مشارکت عمومی)، ضمن حفظ و پایداری

محیط زیست، اعم از محیط پیرامونی و محیط‌های طبیعی و تاریخی، به طور صحیح پیاده‌سازی شوند، می‌توان کاهش رفتارهای وندالیستی، امنیت روانی و سرمایه‌ی اجتماعی را در جامعه انتظار داشت. وجود رابطه بین پایداری به ارزش‌ها (ارزش‌های خانوادگی، دینی، فرهنگی - اجتماعی) با کاهش رفتارهای وندالیستی دانشجویان، وجود رابطه بین میزان احساس بی‌هنجاری (بی‌هنجاری اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی) با رفتارهای وندالیستی، و وجود رابطه بین میزان استفاده دانشجویان از اینترنت و رفتارهای وندالیستی آنها از جمله نتایج پژوهش احمدی و همکاران (۱۳۹۷) است. پژوهش حاضر، به بررسی وندالیسم و به عبارتی، تخریب اموال عمومی و رعایت نکردن هنجار عمومی می‌پردازد و وجه تمایز آن با سایر پژوهش‌های کارشده، اول مکان است و دوم، در سطحی گسترده است که با هدف بررسی نقش مدیریت انتظامی و کیفیت محیط شهری در رفتارهای وندالیسم و بررسی علل محیطی کالبدی انجام وندالیسم در محیط شهری شهر ایلام صورت گرفته است. پژوهش حاضر علاوه بر بررسی رابطه بین کیفیت محیط شهری با رفتارهای وندالیستی به دنبال راه‌های دستیابی به مدیریت انتظامی با بالا بردن کیفیت محیط شهری نیز هست. همچنین، در پی آن است تا رابطه بین این سه متغیر را بررسی نماید که تاکنون در پژوهش‌های سابق کمتر مورد بررسی قرار گرفته است.

داده‌ها و روش شناسی

روش تحقیق حاضر توصیفی-همبستگی و از نوع کاربردی است. محدوده مورد مطالعه این پژوهش شامل مناطق ۴ گانه شهر ایلام براساس نقشه‌های طرح تفصیلی می‌باشد. اطلاعات موردنیاز از نتایج سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن (۱۳۹۵)، طرح تفصیلی شهر ایلام، آمارنامه‌ی شهر ایلام (۱۳۹۵) و ... جمع‌آوری و مبانی نظری و پیشینه پژوهش براساس مطالعات اسنادی، کتابخانه‌ای و مراجعه به سازمان‌های ذیربط جمع‌آوری شده است. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه محقق‌ساخته است که شاخص‌های آن شامل موارد کیفیت محیط شهری (ابعاد اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، زیست‌محیطی، کالبدی-فضایی)، رفتارهای وندالیستی (تخریب اموال عمومی، تخریب امکانات و وسایل شهر، تخریب فضای سبز و محیط زیست، تخریب اموال دیگران، سرقت اموال عمومی و ...)، و مدیریت انتظامی (تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی، سازماندهی، هماهنگی، نظارت و کنترل) می‌باشد. روایی ابزار با استفاده از روایی صوری مورد بررسی قرار گرفته است و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ به میزان ۰/۸۸۱ مورد تأیید قرار گرفت (جدول ۱).

جدول ۱- مقدار آلفای محاسبه شده برای هر متغیر

نام متغیر	مؤلفه‌ها	آلفای کرونباخ	تعداد نمونه
کیفیت محیط شهری	۲۵ گویه	۰/۹۲۵	۲۶
مدیریت انتظامی	۱۷ گویه	۰/۹۵۷	۲۶
رفتارهای وندالیستی	۲۶	۰/۹۱۴	۲۶
مجموع	۶۸ گویه	۰/۸۸۱	۲۶

منبع: یافته‌های تحقیق

جامعه آماری این پژوهش را کارشناسان مدیریت شهری و مدیریت انتظامی و اساتید حوزه مدیریت شهری تشکیل می‌دهد که شامل کارشناسان ادارات شهرداری مناطق مختلف، اساتید مدیریت شهری و کارشناسان نیروی انتظامی کلانتری‌های شهر ایلام، فرماندهی انتظامی شهرستان ایلام و ستاد انتظامی استان ایلام هستند که تعداد آنها محدود می‌باشد. با توجه به اینکه جامعه آماری برحسب نوع اداره و یگان خدمتی به طبقات مختلف تقسیم شده‌اند، روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای است. همچنین در این پژوهش از فرمول کوکران برای برآورد حجم نمونه استفاده شده است. در این پژوهش که کارشناسان مدیریت شهری و مدیریت انتظامی جامعه آماری پژوهش را تشکیل می‌دهند جهت تعیین حجم نمونه، یک مطالعه مقدماتی با توزیع پرسشنامه بین ۲۶ نفر از کارشناسان انجام شد و با برآورد واریانس نمونه

اولیه در سطح اطمینان ۹۵ درصد، حجم نمونه از طریق رابطه (۱) محاسبه گردید. با توجه به محاسبات انجام شده ۱۶۴ نفر به عنوان نمونه آماری مورد مطالعه برآورد گردید.

$$n = \frac{Z_{\alpha}^2 \times S^2}{d^2} = \frac{1.96^2 \times 0.107 \times 3/8416}{0.025^2} = 164 \quad \text{رابطه (۱)}$$

$$Z_{\alpha}^2 = 1.96, d = 0.025, S^2 = 0.107$$

برای توصیف داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصد، جداول یک بعدی، تکنیک‌های ترسیمی، میانگین و...) و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و شناخت رابطه متغیرها؛ بعد از انجام آزمون «کولموگروف-اسمیرنوف» و تعیین وضعیت نرمال بودن آن‌ها، در بخش آمار استنباطی از آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون در نرم‌افزار «SPSS» و «LISREL» استفاده شده است.

در بررسی هر کدام از فرضیه‌ها سوال اساسی مطرح شده این است که آیا این متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته و شاخص‌های آن تأثیرگذار است؟ که برای پاسخ به این پرسش بایستی آماره χ^2 معیار و سایر معیارهای مناسب بودن برازش مورد بررسی قرار گیرد. بدین صورت مدلی مناسب است که دارای حالت‌های بهینه ذیل باشد. آزمون χ^2 هرچه کمتر باشد بهتر است، زیرا این آزمون اختلاف بین داده و مدل را نشان می‌دهد. آزمون GFI^۱ و AGFI^۲ از ۹۰ درصد بایستی بیشتر باشد. آزمون RMSR هر چه کمتر باشد بهتر است، زیرا این آزمون یک معیار برای میانگین اختلاف بین داده‌های مشاهده شده و داده‌های مدل است (ناطق و همکاران، ۱۳۸۶: ۲۱۴). در این حالت در صورتی که مقدار T-Value از ۱/۹۶ بیشتر و یا از ۱/۹۶- کمتر باشد، فرضیه صفر رد و فرضیه یک تایید می‌گردد. البته قبل از آن از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف برای نرمال بودن داده‌ها استفاده شده است. مهمترین این شاخص‌ها عبارتند از: RMSR، AGFI، GFI حالت‌های بهینه برای این آزمون‌ها به شرح زیر است:

- آزمون χ^2 هر چه کمتر باشد بهتر است، زیرا این آزمون اختلاف بین داده و مدل را نشان می‌دهد.
- آزمون AGFI و GFI از ۹۰ درصد بایستی بیشتر باشد.
- آزمون RMSR هر چه کمتر باشد بهتر است، زیرا این آزمون یک معیار برای میانگین اختلاف بین داده‌های مشاهده شده و داده‌های مدل است (ناطق و همکاران، ۱۳۸۶: ۲۱۴).

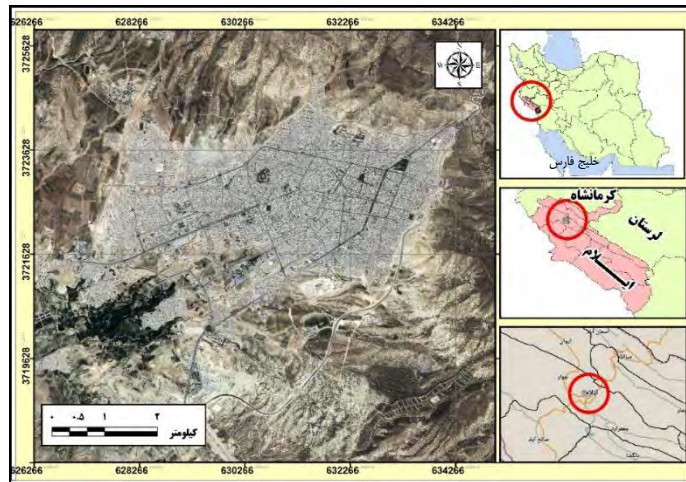
قلمرو پژوهش

محدوده مورد مطالعه، شهر ایلام می‌باشد. شهر ایلام مرکز و مهم‌ترین شهر در شمال استان واقع شده است. این شهر در بخش مرکزی شهرستان ایلام براساس طرح جامع شهری در سال ۱۳۹۵ با مساحتی حدود بر ۳۱۵۰ هکتار بین طول‌های جغرافیایی ۲۸° ۲۲' ۴۶" تا ۲۷° ۰۱' ۴۶" و عرض‌های جغرافیایی ۳۱° ۳۶' ۳۳" تا ۳۴° ۳۹' ۳۳" قرار گرفته است. همچنین ارتفاع متوسط این شهر از سطح دریا ۱۴۴۰ متر می‌باشد. این شهر از شمال، شرق و جنوب شرقی به شهرستان‌های ایوان، سیروان و دره شهر استان ایلام و از جنوب و جنوب غربی به شهرستان مهران و از غرب به استان دیاله عراق محدود است (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان ایلام، ۱۳۹۵).

1. Goodness of Fit Index

2. Adjusted Goodness of Fit Index

شکل ۲- قلمرو جغرافیایی شهر ایلام (ترسیم: نگارنده)

شهر ایلام همانند سایر شهرهای ایران در زمینه مدیریت شهری و ایجاد نظم و امنیت شهری با مشکلاتی دست و پنجه نرم می‌کند. در این راستا مدیریت شهری با همکاری نیروی انتظامی همواره در صدد حل این مشکلات برآمده و تا حدودی سعی در ایجاد نظم و امنیت در شهر ایلام داشته‌اند. براساس آمار سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ در خصوص تخریب‌هایی که توسط شهروندان صورت گرفته است تعداد گزارش‌هایی که توسط این نهاد ثبت شده است در طی این سال‌ها روندی کاهشی داشته است اما در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ این گزارش‌ها با افزایش همراه بوده است. اما در سال ۱۳۹۸ روند گزارش‌ها با کاهش روبرو بوده است. همچنین بیشترین تخریبی که توسط ساکنان صورت گرفته در زمینه جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال خصوصی اشخاص بوده که در تمام سال‌ها این نوع تخریب بیشترین تکرار را داشته است. جدول (۲) این گزارش‌ها را در طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

جدول ۲- گزارش تخریب‌هایی که توسط ساکنان شهر ایلام صورت گرفته است

سال	موضوع	حالت رخداد	نوع رخداد	مجموع اخبار ثبت شده
۱۳۹۱	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال خصوصی اشخاص	۸۴۴ مورد عادی	۸۴۴ مورد عادی	۸۴۴
	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال دولتی عمومی	۱۳۴ مورد عادی	۱۳۴ مورد عادی	۱۳۴
	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال فرهنگی و تاریخی	۲ مورد عادی	۲ مورد عادی	۲
	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سایر	۱۳۵ مورد عادی	۱۳۵ مورد عادی	۱۳۵
	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سنگ‌پرانی	۳ مورد عادی	۳ مورد عادی	۳
	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، ضرر رساندن به غیر	۹ مورد عادی	۹ مورد عادی	۹
	مجموع	۱۱۲۷	۱۱۲۷	۱۱۲۷
۱۳۹۲	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال خصوصی اشخاص	۶۶۹ مورد عادی	۶۶۷ مورد عادی	۶۷۰
	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال دولتی عمومی	۱ مورد به عنف	۳ مورد خسارتی	۳
	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سایر	۱۲۱ مورد عادی	۱۲۱ مورد عادی	۱۲۱
	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سنگ‌پرانی	۳ مورد عادی	۳ مورد عادی	۳
	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، ضرر رساندن به غیر	۷ مورد عادی	۷ مورد عادی	۷
	مجموع	۹۱۲	۹۱۲	۹۱۲
۱۳۹۳	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال خصوصی اشخاص	۷۱۶ مورد عادی	۷۳۸ مورد عادی	۷۴۰
		۲۴ مورد در حین وقوع	۲ مورد خسارتی	۲

۱۰۵	۱۰۵ مورد عادی	۹۶ مورد عادی ۹ مورد در حین وقوع	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال دولتی عمومی	
۱	۱ مورد عادی	۱ مورد عادی	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال فرهنگی و تاریخی	
۴۶	۴۵ مورد عادی ۱ مورد خسارتی	۴۲ مورد عادی ۴ مورد در حین وقوع	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سایر	
۵	۵ مورد عادی	۵ مورد عادی	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سنگ پرانی	
۱۰	۱۰ مورد عادی	۱۰ مورد عادی	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، ضرر رساندن به غیر	
۹۰۷	۹۰۷	۹۰۷	مجموع	
۱	۱ مورد عادی	۱ مورد عادی	اشخاص، تخریب و اتلاف، اسیدپاشی بر اشیاء و سایر اموال	۱۳۸۱
۱۱	۱۱ مورد عادی	۱۱ مورد عادی	اشخاص، تخریب و اتلاف، اسیدپاشی بر روی خودرو و موتورسیکلت	
۶۷۳	۶۷۳ مورد عادی	۶۷۳ مورد عادی	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال خصوصی اشخاص	
۱۰۴	۱۰۴ مورد عادی	۱۰۴ مورد عادی	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال دولتی و عمومی	
۳۳	۳۳ مورد عادی	۳۲ مورد عادی ۱ مورد در حین وقوع	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سایر	
۱	۱ مورد عادی	۱ مورد در حین وقوع	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سنگ پرانی	
۸	۸ مورد عادی	۸ مورد عادی	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، ضرر رساندن به غیر	
۸۳۱	۸۳۱	۸۳۱	مجموع	
۱۹	۱۹ مورد عادی	۱۹ مورد عادی	اشخاص، تخریب و اتلاف، اسیدپاشی بر روی خودرو و موتورسیکلت	۶۵۸۱
۷۱۱	۷۰۵ مورد عادی ۶ مورد خسارتی	۷۰۹ مورد عادی ۲ مورد در حین وقوع	اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال خصوصی اشخاص	
۱۳۷	۱۳۷ مورد عادی	۱۳۶ مورد عادی ۱ مورد در حین وقوع	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال دولتی و عمومی	
۲	۲ مورد عادی	۲ مورد عادی	اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال فرهنگی و تاریخی	
۶	۶ مورد عادی	۶ مورد عادی	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، ضرر رساندن به غیر	
۶	۶ مورد عادی	۶ مورد عادی	جرایم، جرایم عمومی علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سنگ پرانی	
۹۵۶	۹۵۶	۹۵۶	مجموع	
۳	-	وقوع اصلی ۳	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سنگ پرانی به سمت وسایل نقلیه شخصی	۱۳۸۷
۲	-	وقوع اصلی ۲	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، مساجد و اماکن مذهبی	
۸۴۳	-	وقوع اصلی ۸۴۳	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال خصوصی اشخاص	
۳	-	وقوع اصلی ۳	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، ضرر رساندن به غیر	
۱۱۲	-	وقوع اصلی ۱۱۲	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سایر	
۱	-	وقوع اصلی ۱	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال تاریخی و فرهنگی	
۱۷	-	وقوع اصلی ۱۷	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اسیدپاشی بر روی خودرو و موتورسیکلت	
۳	-	وقوع اصلی ۳	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اسیدپاشی بر اشیاء و سایر اموال	
۱۸۱	-	وقوع اصلی ۱۸۱	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال دولتی و عمومی	
۱۱۶۲	-	۱۱۶۲	مجموع	
۴	-	وقوع اصلی ۴	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سنگ پرانی به سمت وسایل نقلیه شخصی	۷ ۱۳۸۱

۱۲		وقوع اصلی ۱۲	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سنگ‌پرانی
۱	-	وقوع اصلی ۱	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، مساجد و اماکن مذهبی
۷۹۶	-	وقوع اصلی ۷۹۶	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال خصوصی اشخاص
۲	-	وقوع اصلی ۲	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، ضرر رساندن به غیر
۱		وقوع اصلی ۱	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، نبش قبر
۱۳۰	-	وقوع اصلی ۱۳۰	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، سایر
۱	-	وقوع اصلی ۱	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال تاریخی و فرهنگی
۲۸	-	وقوع اصلی ۲۸	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اسیدپاشی بر روی خودرو و موتورسیکلت
۳	-	وقوع اصلی ۳	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اسیدپاشی بر اشیاء و سایر اموال
۱۵۰	-	وقوع اصلی ۱۵۰	جرایم / جرائم عمومی، علیه اموال و اشخاص، تخریب و اتلاف، اموال دولتی و عمومی
۱۱۲۸	-	۱۱۲۸	مجموع

منبع: ستاد فرماندهی نیروی انتظامی شهر ایلام، ۱۳۹۸

یافته‌ها

پس از مشخص شدن روش تحقیق و منطقه مورد مطالعه، یافته‌های تحقیق در دو توصیفی و استنباطی ارائه می‌شود. با توجه به یافته‌های توصیفی سن ۱۰/۴ درصد کارشناسان پاسخگو ۲۱ تا ۳۰ سال می‌باشند، ۳۵/۲ درصد بین ۳۱ الی ۴۰ سال بوده، سن ۳۰/۸ درصد آنها بین ۴۱ تا ۵۰ سال، ۱۲/۶ درصد ۵۱ سال و بالاتر و ۱۱ درصد نیز بی‌پاسخ بود. همچنین، ۸۰/۵ درصد پاسخگویان مرد و ۱۹/۵ درصد آنها هم زن هستند و ۷۵/۶ درصد پاسخگویان متأهل و ۱۶/۵ درصد آنها مجرد می‌باشند، ۷/۹ درصد نیز بی‌پاسخ بود. تحصیلات ۱/۸ درصد کارشناسان دیپلم، ۱۹/۵ درصد فوق دیپلم، ۲۳/۲ درصد لیسانس، ۲۶/۲ درصد فوق لیسانس، و تحصیلات ۲۲ درصد آنها دکتری و بالاتر می‌باشد. ۷/۳ درصد نیز بی‌پاسخ بود. سابقه کار ۱۴ درصد کارشناسان پاسخگو ۵ سال و کمتر از آن می‌باشد، ۱۸/۳ بین ۶ الی ۱۰ سال بوده، ۲۶/۸ درصد آنها بین ۱۱ تا ۱۵ سال، ۱۵/۹ درصد آنها بیشتر از ۱۵ سال و ۲۵ درصد نیز این سوال را پاسخ ندادند. همچنین شغل کارشناسانی که در این مطالعه حاضر به همکاری شدند عبارت بود از مدرس دانشگاه، فرماندهی انتظامی، کارشناس مسئول، کارشناس شهری، کارشناس برنامه‌ریزی، کارشناس پیشگیری، نیروهای اطلاعاتی، افسر تجسس، افسر نگهبان، جانشین فرماندهی انتظامی، افسر ارتش، جانشین کلانتری، افسر گشت، رئیس کلانتری.

در ادامه به بررسی نرمال بودن داده‌ها از طریق آزمون کولموگروف - اسمیرنوف پرداخته می‌شود، چنانچه در جدول (۳) مشاهده می‌شود سطح معناداری همه متغیرها بیش از ۰/۰۵ می‌باشد لذا با اطمینان ۹۵٪ می‌توان مدعی شد که داده‌ها از توزیع نرمال برخوردارند.

جدول ۳- آزمون نرمال بودن متغیرهای تحقیق

نتیجه	سطح معناداری	تعداد گویه ها	متغیرها
توزیع داده ها نرمال است	۰/۷۹	۲۵	کیفیت محیط شهری
توزیع داده ها نرمال است	۰/۸۲	۲۶	مدیریت انتظامی
توزیع داده ها نرمال است	۰/۶۹	۱۷	رفتارهای وندالیستی

به منظور تعیین کفایت نمونه، از شاخص کفایت نمونه‌گیری (KMO) و آزمون بارتلت استفاده شد. از آنجایی که مقدار قابل قبول برای شاخص KMO بیشتر از ۰/۵ می‌باشد و سطح معناداری در آزمون بارتلت نیز باید کمتر از ۵٪ باشد و با توجه به نتایج بدست آمده با استفاده از نرم افزار SPSS 20 می‌توان به این نتیجه رسید که کفایت نمونه‌گیری تحقیق حاضر از وضعیت مناسبی برخوردار هستند. جدول (۴) این نتایج را نشان می‌دهد.

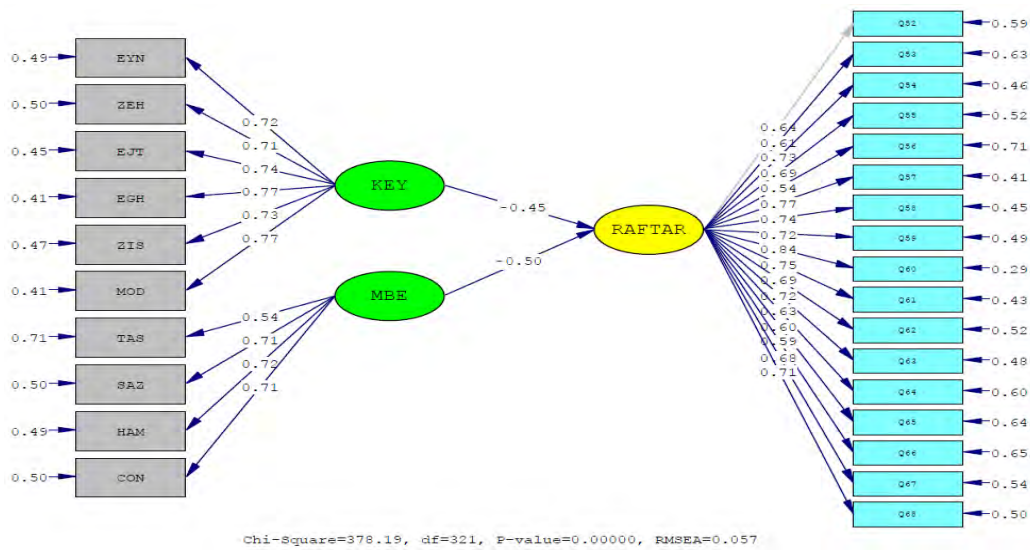
جدول ۴- کفایت نمونه‌گیری پژوهش

متغیر	شاخص کفایت نمونه‌گیری (KMO)	آزمون بارتلت sig
کیفیت محیط شهری	۰/۶۸	۰/۰۱۱
مدیریت انتظامی	۰/۷۳	۰/۰۰۲
رفتارهای وندالیستی	۰/۶۶	۰/۰۰۰

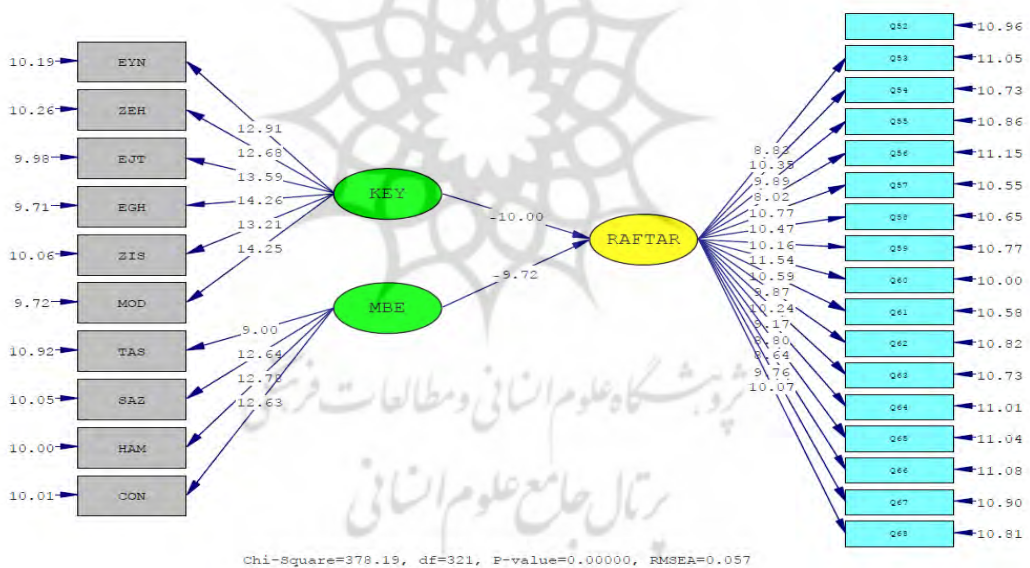
مطابق جدول (۵) برازش شاخص‌های متغیرها از نیکویی خوبی برخوردار می‌باشند بنابراین سوالات و متغیرهای این پژوهش از اعتبار و اعتماد کافی برخوردارند.

جدول ۵- شاخص‌های نیکویی برازش برای مقادیر متغیرها

ردیف	معیارهای برازش مدل	شاخص	متغیر	حد مطلوب	نتیجه
۱	کای دو نسبی	χ^2 / df	۱/۱۷	$3 <$	قابل قبول
۲	ریشه میانگین مجزورات تقریبی	RMSEA	۰/۰۵۷	$0.1 <$	برازش خوب
۳	ریشه مجذور مانده‌ها	RMR	۰/۰۳۰	حدود صفر	قابل قبول
۴	شاخص برازش هنجار شده	NFI	۰/۹۴	$0.90 >$	بسیار خوب
۵	شاخص نرم برازندگی	NNFI	۰/۹۱	حدود یک	بسیار خوب
۶	شاخص برازش تطبیقی	CFI	۰/۹۵	$0.90 >$	بسیار خوب
۷	شاخص برازش نسبی	RFI	۰/۹۰	$0.90 >$	بسیار خوب
۸	شاخص برازش اضافی	IFI	۰/۹۵	$0.90 >$	بسیار خوب
۹	شاخص برازندگی	GFI	۰/۹۴	$0.90 >$	بسیار خوب
۱۰	برازندگی تعدیل یافته	AGFI	۰/۸۷	$0.90 >$	خوب

شکل ۲- مدل ساختاری فرضیه‌های اصلی تحقیق در حالت تخمین استاندارد

شکل ۳- مدل ساختاری فرضیه‌های اصلی تحقیق در حالت ضرایب معناداری

جدول ۶- نتایج حاصل از تحلیل مدل معادلات ساختاری فرضیه‌های اصلی

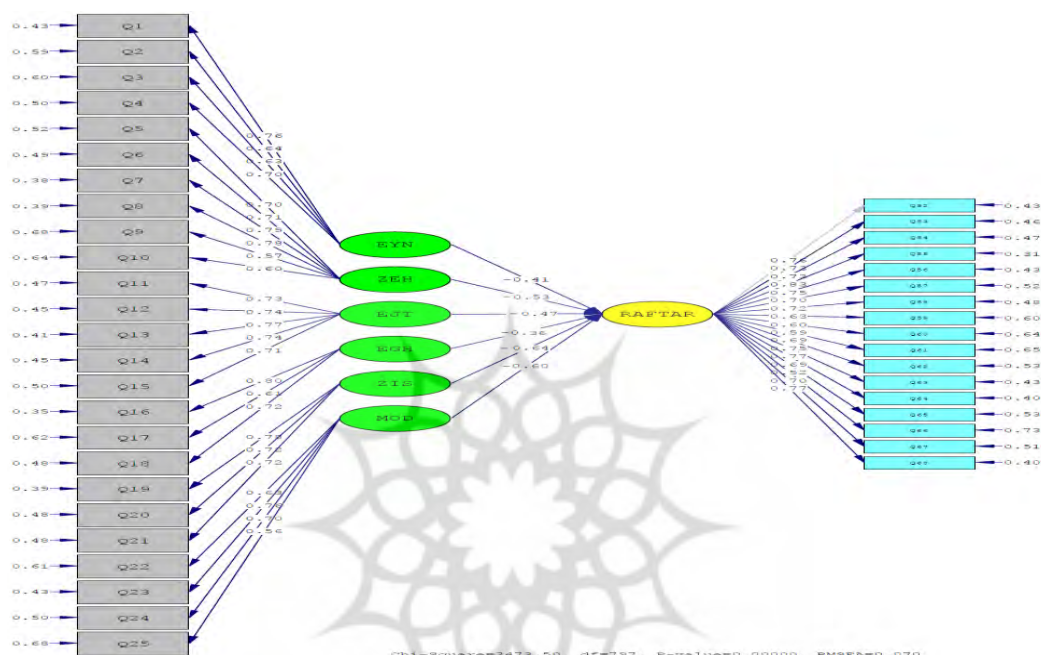
نتیجه آزمون	متغیر وابسته	متغیر مستقل	T-value	ضریب استاندارد
تأیید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	کیفیت محیط شهری	-۱۰/۰۰	-۰/۴۵
تأیید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	مدیریت انتظامی	-۹/۷۲	-۰/۵۰

فرضیه اصلی اول: کیفیت محیط شهری در رفتارهای وندالیستی شهروندان شهر ایلام تأثیر دارد.

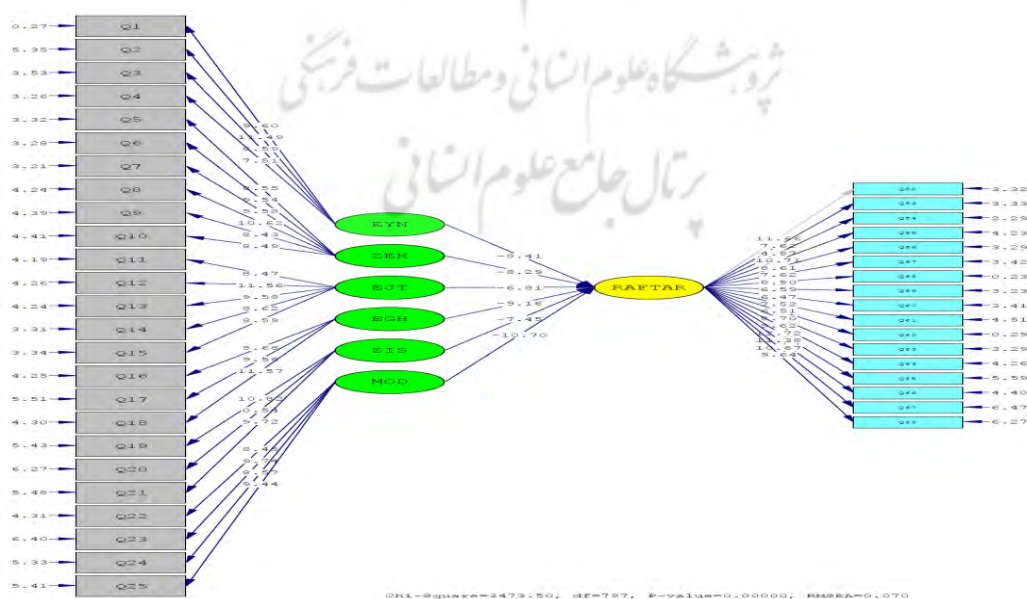
فرضیه اصلی دوم: مدیریت انتظامی در رفتارهای وندالیستی شهروندان شهر ایلام تأثیر دارد.

با توجه به جدول (۶) چون ضریب بین دو متغیر کیفیت محیط شهری و رفتارهای وندالیستی برابر با $-۱۰/۰۰$ و کوچکتر از $۱/۹۶$ - شده پس تأثیر گذاری کیفیت محیط شهری بر رفتارهای وندالیستی تأیید می‌شود. از طرفی هم با توجه

به اینکه ضریب تأثیر کیفیت محیط شهری بر رفتارهای وندالیستی برابر با $0/45-$ شده است، لذا کیفیت محیط شهری بر رفتارهای وندالیستی در شهر ایلام تأثیر عکس و معناداری دارد. همچنین، ضریب بین دو مدیریت انتظامی و رفتارهای وندالیستی برابر با $9/72-$ و کوچکتر از $1/96-$ شده پس تأثیرگذاری مدیریت شهری بر رفتارهای وندالیستی تأیید می‌شود. از طرفی هم با توجه به اینکه ضریب تأثیر مدیریت انتظامی بر رفتارهای وندالیستی برابر با $0/50-$ شده است، لذا مدیریت انتظامی بر رفتارهای وندالیستی در شهر ایلام تأثیر عکس و معناداری دارد.

شکل ۴- مدل ساختاری فرضیه های فرعی تحقیق در حالت تخمین استاندارد

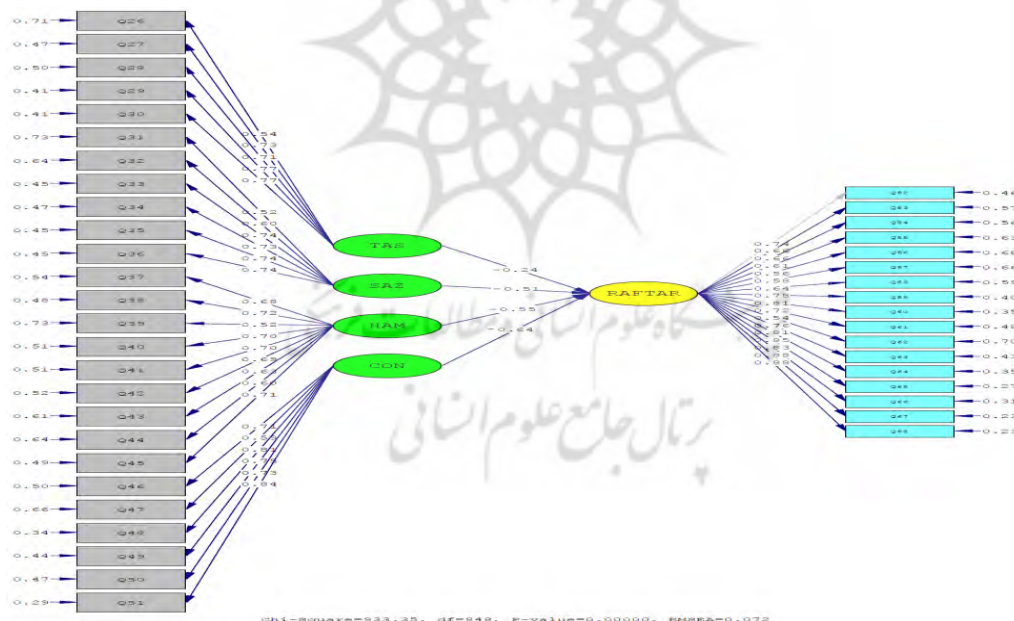
شکل ۵- مدل ساختاری فرضیه های فرعی تحقیق در حالت ضرایب معناداری

جدول ۷- نتایج حاصل از تحلیل مدل معادلات ساختاری فرضیه فرعی

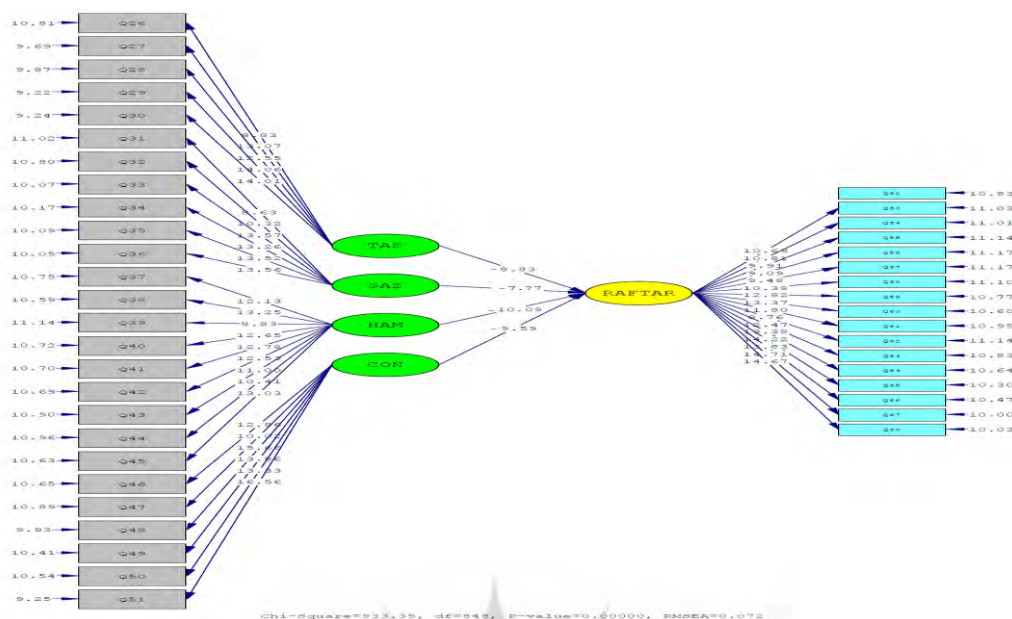
نتیجه آزمون	متغیر وابسته	متغیر مستقل	T-value	ضریب استاندارد
تأیید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	بعد عینی کیفیت محیط شهری	-۸/۴۱	-۰/۴۱
تأیید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	بعد ذهنی کیفیت محیط شهری	-۸/۲۹	-۰/۵۳
تأیید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	بعد اجتماعی- فرهنگی کیفیت محیط شهری	-۶/۸۱	-۰/۴۷
تأیید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	بعد اقتصادی کیفیت محیط شهری	-۹/۱۶	-۰/۳۶
تأیید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	بعد زیست محیطی کیفیت محیط شهری	-۷/۴۵	-۰/۶۴
تأیید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	بعد مدیریتی کیفیت محیط شهری	-۱۰/۷۰	-۰/۶۰

فرضیه فرعی اول: ابعاد کیفیت محیط شهری در رفتارهای وندالیستی شهروندان شهر ایلام تأثیر دارد.

با توجه به جدول (۷) چون ضریب بین متغیرهای مستقل بعد عینی، ذهنی، اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، زیست محیطی و مدیریتی کیفیت محیط شهری و رفتارهای وندالیستی کوچکتر از $1/96$ - شده پس تأثیرگذاری این ابعاد بر رفتارهای وندالیستی تأیید می شود. از طرفی هم با توجه به اینکه ضریب تأثیر ابعاد مذکور بر رفتارهای وندالیستی که دارای مقادیر قابل قبول شده است، از این رو ابعاد کیفیت محیط شهری بر رفتارهای وندالیستی در شهر ایلام تأثیر عکس و معناداری دارد.

شکل ۶- مدل ساختاری فرضیه های فرعی تحقیق در حالت تخمین استاندارد

شکل ۷- مدل ساختاری فرضیه های فرعی تحقیق در حالت ضرایب معناداری

جدول ۸- نتایج حاصل از تحلیل مدل معادلات ساختاری فرضیه فرعی

نتیجه آزمون	متغیر وابسته	متغیر مستقل	T-value	ضریب استاندارد
تائید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	تصمیم گیری و برنامه ریزی	-۸/۸۳	-۰/۲۴
تائید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	سازماندهی	-۷/۷۷	-۰/۵۱
تائید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	هماهنگی	-۱۰/۰۹	-۰/۵۵
تائید فرضیه	رفتارهای وندالیستی	نظارت و کنترل	-۹/۵۹	-۰/۶۴

فرضیه فرعی دوم: ابعاد مدیریت انتظامی در رفتارهای وندالیستی شهروندان شهر ایلام تأثیر دارد.

با توجه به جدول (۸) چون ضریب بین ابعاد مدیریت انتظامی و رفتارهای وندالیستی کوچکتر از $1/96$ - شده پس تأثیرگذاری این ابعاد بر رفتارهای وندالیستی تأیید می‌شود. از طرفی هم با توجه به اینکه ضریب تأثیر ابعاد مذکور بر رفتارهای وندالیستی که دارای مقادیر قابل قبول شده است، لذا ابعاد مدیریت انتظامی بر رفتارهای وندالیستی در شهر ایلام تأثیر عکس و معناداری دارد.

نتایج

پژوهش حاضر ضمن بررسی ارتباط بین کیفیت محیط شهری و مدیریت انتظامی در رفتارهای وندالیستی به دنبال بررسی تأثیر وضعیت کیفیت محیط شهری و مدیریت انتظامی در کاهش یا افزایش رفتارهای وندالیستی در بین شهروندان شهر ایلام بوده است. از بررسی داده‌های گردآوری شده چنین استنباط می‌شود: هرچه کیفیت محیط شهری شهر ایلام پایین‌تر بوده، رفتارهای وندالیستی در بین شهروندان افزایش می‌یابد. با توجه به مبانی نظری و پژوهش‌هایی که در این زمینه صورت گرفته است (علوی و همکاران، ۱۳۹۴، شمعی و همکاران ۱۳۹۵، خاکپور و حسینی، ۱۳۹۴ و ملکی و دستور، ۱۳۹۴) به صراحت می‌توان گفت که کیفیت پایین محیط‌های شهری شرایط مناسبی را برای افزایش رفتارهای وندالیستی فراهم می‌نماید و وندال‌ها با قرار گرفتن در این محیط‌ها رفتارهای خرابکارانه شدیدتری از خود نشان می‌دهند. بعضی از مکان‌ها، زمینه‌ساز جرم و مزاحمت دیگران می‌شود، ولی دیگر فضاها برعکس. بنابراین، رفتار و

شخصیت افراد در محیط‌های مختلف می‌تواند متفاوت باشد. دیدگاهی بر این عقیده است که تغییر دادن شخصیت و رفتار افراد بسیار دشوارتر از تغییر دادن شرایط فیزیکی و محیطی آن‌هاست. از این رو، تغییر یا اصلاح و نظم دادن محیط فیزیکی و کالبدی شهر باعث جلوگیری از به وجود آمدن شرایط ناهنجار جامعه و بی‌تمدنی اجتماعی و فیزیکی و بزهکاری می‌شود. می‌توان با طراحی درست شهری و توزیع عادلانه امکانات و ایجاد فضاهایی امن برای گذراندن اوقات فراغت، از پی آن بالا رفتن نظارت غیررسمی ساکنان، مراقبت و نگهداری از محیط پارک و دخالت دادن خود در بهتر شدن شرایط پارک، محیطی با امنیت و آرامش بالا و دور از مزاحمت و بزهکاری ایجاد کرد. چنانچه محمدی و همکاران (۱۳۹۵) و تقوی و همکاران (۱۳۹۱) رابطه بین سطح رضایتمندی از کیفیت زندگی و احساس امنیت و کیفیت محیط شهری و روابط اجتماعی را تأیید نمودند.

تنوع کاربری‌ها به ویژه در بخش‌هایی از شهر که باعث حضور جمعیت در ساعت‌های مختلف شب و روز می‌شود، مقدمات نظارت غیررسمی را فراهم می‌آورد؛ در حالی که در فضاهای با کاربری یکنواخت که منحصر به حضور گروهی خاص در ساعت‌هایی معین است، موجب شکل‌گیری مکان خلوت و زمینه‌ساز حضور مجرمان و سرانجام ایجاد ناامنی می‌شود. همانطور که در پژوهش‌های ژائو^۱ و تانگ^۲ (۲۰۱۸)، شمعی و همکاران (۱۳۹۵)، خاکپور و حسینی (۱۳۹۴) و ملکی و دستور (۱۳۹۴) به این موضوع اشاره شده است. مطالعات نظری و میدانی این تحقیق نشان می‌دهد که پویا و فعال بودن فضا، میزان آشنایی، خوانایی و نظارت بر فضا و دسترسی داشتن به امداد از جمله دیگر شاخص‌های اصلی و مؤثر در برنامه‌ریزی کالبدی و محیطی به منظور ایجاد امنیت و زمینه‌سازی برای رفتارهای اجتماعی در فضاهای عمومی شهری هستند. همچنین، بخش عمده‌ای از رفتارهای وندالیستی در فضاهای عمومی شهری به زمان‌های پس از تاریک شدن هوا باز می‌گردد که نتایج مطالعات نشان داده است با افزایش رونق و حیات شبانه از طریق فعالیت‌های دایر در شب و روشنایی و نظارت ناشی از آن‌ها، تعمیر چراغ‌های روشنایی شکسته و ... عابران بیشتری در فضا حضور خواهند داشت و رفتارهای وندالیستی به دلیل وجود ناظران اجتماعی کاهش خواهد یافت. بنابراین، ضرورت تأمین نیازها و استانداردهای کیفیت محیط شهری و بهره‌گیری از رویکردهایی مانند فضای قابل دفاع، پنجره‌های شکسته و سایر نظریات مرتبط که در طراحی محیط‌ها و فضاهای عمومی در شهرها بتوانند تأمین‌کننده این نیازها و استانداردها باشند، باید موردتوجه برنامه ریزان و طراحان شهری قرار گیرند.

نتیجه دیگر این پژوهش تأثیر مدیریت انتظامی بر رفتارهای وندالیستی شهروندان شهر ایلام بود به طوری که مدیریت انتظامی بر رفتارهای وندالیستی در شهر ایلام تأثیر معکوس و معناداری دارد. در طراحی شهری چنانچه نظریه‌پردازان بزرگ معتقدند بایستی سرزندگی، انعطاف‌پذیری، پایداری، تعاملات و روابط اجتماعی، شادی و نشاط، ایمنی، رعایت شود و همواره تحت مراقبت و نگهداری باشد. بدیهی است که هر چیزی برای پایدار و مناسب ماندن به مراقبت و نگهداری نیاز دارد. اقبال و سكاتو (۲۰۱۵) از جمله محققان در این زمینه هستند که به رعایت طراحی پارک‌های شهری با اصول کنترل دسترسی به منظور حفظ و مراقبت از آنها اشاره نموده‌اند. وظیفه نگهداری و مراقبت از پارک‌ها و فضاهای عمومی شهر بر عهده مدیران شهری است اما این وظیفه خطیر به کمک مدیریت انتظامی کامل شده و به سرانجام می‌رسد. نتایج پژوهش وبر (۲۰۱۴)، رسولی و خرم‌آبادی (۱۳۹۶) شاهدی بر این ادعا است. نیروی انتظامی که وظیفه پیشگیری از جرم و رسیدگی به جرائم صورت گرفته را برعهده دارد در مرحله اول بایستی مانع از وقوع جرم شود. این نهاد با استقرار در مکان‌های مناسب، گشت‌زنی، ایجاد روابط صمیمانه و خوب با شهروندان، مشارکت با مردم در حل مسائل و نظارت همیشگی بر رفتار و اعمال آنها، پاسخگویی به موقع، و ... می‌تواند در حفظ آرامش شهر تأثیر بسزایی

1. Zhao

2. Tang

داشته باشد. استقرار مدیریت انتظامی به معنی رعایت اصول تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی، سازماندهی، هماهنگی، نظارت و کنترل به صورت دقیق می‌باشد و این امر در صورتی محقق خواهد شد که تمامی این اصول مورد توجه و در دستور کار قرار گیرد. نیروی انتظامی ابتدا بایستی در مورد وقوع جرائم و علل آن اطلاعات دقیق کسب نماید، سپس با اولویت‌بندی آنها و تدوین برنامه‌هایی متناسب با نوع جرائم راهبردهایی را ارائه نماید، دادن اختیارات لازم به کارکنان، پاسخگویی سریع، افزایش مسئله محوری، تمرکززدایی از دیگر اقدامات لازم برای سازماندهی امور است که باید انجام دهد. در مرحله بعد با حضور مشهود در جامعه، همکاری و مشارکت با مردم، اطلاع‌رسانی به جامعه، حضور به موقع، عملکرد مناسب، حمایت از بزه‌دیدگان و برخورد مناسب با افراد به اداره مطلوب شهر بپردازد، تعاملات مثبت و سازنده با شهروندان داشته باشد و همواره بر اعمال و رفتارهای شهروندان نظارت و کنترل داشته باشد. همچنین همواره بایستی عملکرد خود را از نظر شهروندان و حتی کارکنان خود بسنجد و نسبت به تقویت نقاط مثبت و برطرف کردن نقاط ضعف بکوشد.

استقرار مدیریت انتظامی کیفیت و محیط شهری مناسب توأمان می‌تواند رفتارهای وندالیسمی را کاهش و یا حتی از بروز آن جلوگیری نماید. اما چنانچه از نتایج پژوهش حاصل شد در شهر ایلام هم کیفیت محیط شهری و هم نیروی انتظامی نه تنها این رفتار را کاهش نداده‌اند بلکه عدم کیفیت محیط شهری و عدم استقرار مدیریت انتظامی افزایش رفتارهای وندالیسمی را در شهر ایلام در پی داشته است. بنابراین می‌بایست نسبت به اصلاح عملکرد نیروی انتظامی از طریق نظرسنجی، ارزیابی و رعایت اصول مدیریت اقدام نمود و همینطور راهکارهای همکاری این نهاد را با مدیریت شهری ارائه داد تا دو نهاد نیروی انتظامی و مدیریت کیفیت شهری بتوانند حس آرامش، آسایش، امنیت و رفاه را برای شهروندان فراهم نمایند.

References:

- احمدی، عزت‌الله؛ عدلی‌پور، صمد؛ پورجبار آخونی، فریبا (۱۳۹۷). *مطالعه رفتارهای وندالیسمی دانشجویان و برخی از عوامل مرتبط با آن (مورد مطالعه: دانشگاه شهید مدنی آذربایجان)*. پژوهش‌های روان‌شناختی اجتماعی، دوره ۸، شماره ۲۹، صص ۷۷-۹۴.
- آئمن، ایروان (۱۳۸۲). *محیط و رفتار اجتماعی خلوت، فضای شخصی، قلمرو و ازدحام*. مترجم: علی نمازیان، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- انوشه، مرتضی؛ آقامحسینی فشمی، علی؛ موسوی نقابی، سیدمجتبی (۱۳۹۷). *تدوین مدل راهبردهای پیشگیری از رفتارهای وندالیسمی مبتنی بر رویکرد بازاریابی اجتماعی*. مطالعات جامعه‌شناختی شهری، دوره ۸، شماره ۲۹، صص ۱۷۱-۱۹۰.
- بخارایی، احمد (۱۳۸۶). *جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی*. تهران: پژوهش‌گاه جامعه.
- برتاو، عیسی (۱۳۹۱). *درآمدی بر ارتباط مکان و جرم*. فصلنامه کارآگاه، سال ۵، شماره ۱۹، صص ۹۴-۱۲۵.
- بمانیان، محمدرضا؛ محمودی‌نژاد، هادی (۱۳۸۹). *امنیت و طراحی شهری*. تهران: طحان / هله
- بهرامی‌نژاد، دهقان (۱۳۸۲). *شناخت و ارزیابی کیفیت محیط شهری در بافت میانی شهرها*. پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شیراز، شیراز.
- پوراسدی، محمد، صادقی، محمدصادق (۱۳۹۵). *مدیریت انتظامی پیشگیری از جرم*. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.

- تقوایی، علی اکبر، معروفی، سکینه، پهلوان، سمیه (۱۳۹۱). *ارزیابی تأثیر کیفیت محیط شهری بر روابط اجتماعی شهروندان (مورد مطالعه: محله آبکوه شهر مشهد)*. فصلنامه نقش جهان، دوره ۳، شماره ۱، ۵۴-۴۳.
- توکلی، مهدی (۱۳۸۴). *شناسایی و تحلیل کانون های جرم خیز شهر زنجان با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS)*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم انتظامی، تهران.
- خاکپور، براتعلی؛ حسینی، سیدمصطفی (۱۳۹۴). *بررسی و ارزیابی علل گرایش به رفتارهای وندالیستی در محیط های شهری*، فصلنامه دانش انتظامی استان خراسان رضوی، سال ششم، شماره ۲۷، صص ۷۸-۵۵.
- راستبین، ساجد؛ جعفری، یاسر؛ دارم، یاسمن؛ معززی طهران، امیرمحمد (۱۳۹۱). *رابطه همبستگی بین کیفیت های محیطی و تداوم حیات شهری در عرصه های عمومی*. مجله باغ نظر، سال نهم، شماره ۲۱.
- رحمانی، آرش؛ نظری، ولی الله؛ طاهرخانی، رضا (۱۳۹۵). *بررسی کیفیت محیط شهری و تأثیر آن در ارتقاء میزان رضایتمندی شهروندان (نمونه موردی: شهر رودهن)*. فصلنامه پژوهش اجتماعی، سال ۸، شماره ۳۳، صص ۱۳۵-۱۵۵.
- رحمت، محمدرضا (۱۳۸۸). *پیشگیری از جرم از طریق معماری و شهرسازی*. تهران: انتشارات میزان.
- رسولی، بهاره؛ خرم آبادی، یداله (۱۳۹۶). *عوامل مرتبط با وندالیسم در نوجوانان و جوانان ۱۰ تا ۲۷ سال استان همدان با تأکید بر ضرورت نقش پلیس و امنیت اجتماعی*. فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی همدان، دوره ۴، شماره ۱۲، صص ۱۱۵-۱۴۳.
- رفعیان، مجتبی، تقوایی، علی اکبر، خادمی، مسعود، علیپور، روجا (۱۳۹۱). *بررسی تطبیقی رویکردهای سنجش کیفیت در طراحی فضاهای عمومی شهری*. نشریه علمی پژوهشی انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران، شماره ۴، ۴۳-۳۵.
- رفعیان، مجتبی، عسگری زاده، زهرا، مهناز، فرزاد (۱۳۹۳). *مطلوبیت سنجی محیط های شهری: نگرشی تحلیلی در سنجش کیفیت محیط شهری، رویکردها، شاخص ها*. روش ها، تهران: نشر شهر تهران.
- رفعیان، مجتبی، مولودی، جمشید، پورطاهری، مهدی (۱۳۹۰). *سنجش کیفیت محیط شهری در شهرهای جدید مطالعه موردی: شهر جدید هشتگرد*. برنامه ریزی و آمایش فضا، دوره ۱۵، شماره ۳، صص ۳۸-۲۰.
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان ایلام (۱۳۹۰).
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان ایلام (۱۳۹۵).
- ساسان پور، فرزانه، مصطفوی صاحب، سوران، بهبودی مقدم، حسین، احمدی، باقر (۱۳۹۴). *ارتقا کیفیت محیط شهری با تأکید بر ادراک محیطی شهروندان (نمونه موردی: بافت قدیم و جدید شهر سقز)*، شهر پایدار، دوره ۲، شماره ۴، صص ۵۰-۳۳.
- ستاد فرماندهی نیروی انتظامی شهر ایلام (۱۳۹۸).
- شماعی، علی؛ ویسیان، محمد؛ اصغری، آزاد؛ کمانگر، سارا (۱۳۹۵). *تحلیل فضایی جرایم سرقت در سطح شهر قروه*. پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال ۵، شماره پیاپی ۱۳، شماره ۲، صص ۸۹-۱۰۴.

علوی، سیدعلی؛ حسینی، سیدمصطفی؛ ابراهیمی، مجتبی (۱۳۹۳). *بررسی تأثیر کیفیت محیط شهری بر رفتارهای وندالیستی (مطالعه موردی: شهر مشهد)*، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، سال ۲، شماره ۸، صص ۷۶-۵۱.

کلانتری، محسن (۱۳۸۰). *بررسی جغرافیایی جرم و جنایت در مناطق شهر تهران*. پایان نامه دوره دکتری رشته جغرافیا، گرایش برنامه‌ریزی شهری به راهنمایی دکتر محمدتقی رهنمایی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران.

محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۸۳). *وندالیسم*. تهران: آن.

محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۸۳). *وندالیسم؛ مبانی روان‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی رفتار وندالیستی در مباحث آسیب‌شناسی و کثرت‌فشاری اجتماعی*. تهران: نشر آن.

محمدی، جمال؛ علی‌زاده، جابر؛ رحیمی، حمزه؛ افشاری‌پور، علی (۱۳۹۵). *بررسی تأثیر سطح رضایت از کیفیت زندگی بر احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی: روستا-شهر اصلاندوز)*. پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال ۵، شماره ۱۴، صص ۲۱-۳۴.

ملکی، عزیزالله؛ دستور، علی (۱۳۹۴). *بررسی علل و عوامل موثر بر وندالیسم در بین جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله (مورد مطالعه شهر بندرعباس)*. فصلنامه دانش انتظامی هرمزگان، شماره ۱۳، دوره ۶، صص ۲۰-۱.

ناطق، تهمینه؛ الوانی، سیدمهدی؛ فراخی، محمدمهدی (۱۳۸۶). *نقش سرمایه اجتماعی در توسعه مدیریت دانش سازمانی*. فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال ۲، شماره ۵، صص ۳۵-۷۰.

نجفی، محمدعلی (۱۳۹۶). *تعامل این شهرداری و نیروی انتظامی می‌تواند باعث افزایش آسایش و آرامش بیشتر شهروندان شود*. پنجشنبه ۲۰ مهر ۱۳۹۶، ساعت ۱۲:۵۳، <http://shahrnevesht.tehran.ir/ArticleId/25657/1396-7-20>.

Abend, J (2018). *Employee theft*. Stores (June): 57-62. Academic American Encyclopedia (2017). Academic American Encyclopedia. Danbury, Connecticut, Grolier.

Alford, R.P. (2012). *Broken Windows Theory of International Corruption*. Ohio State Law Journal, 5(73), 1253-1282, 2012.

Braithwaite, J (2013). *Inequality, Crime and Public Policy (Routledge Revivals)*. Routledge.

Collins, P.A., Ricks, T.A., Clifford, W.V.M (2000) *Principles of Security and Crime Prevention, Principles of Security and Crime Prevention*. 4th edition. Routledge.

Couch, C. and Dennemann, A (2000). *Urban regeneration and sustainable development in Britain: The example of the Liverpool ropewalks partnership*. Cities, 17(2):137-147.

Gifford, R., Steg, L (2005). *Sustainable transportation and quality of life*. Journal of Transport Geography, Vol. 13, No. 1, pp. 59-69.

Glasberg, D.S. Skidmore, D (2018). *The dialectics of white-collar crime: The anatomy of the savings and loan crisis and the case of Silverado Banking, Savings and Loan Association*. American Journal of Economics and Sociology, 57(4): 423-449.

Hiller, B (1996). *Cities as Movement Systems*, Urban Design International, 1(1), 47-60.

Iqbal, A., Ceccato, V (2015 a). *Does crime in parks affect apartment prices?* Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, 16(1), 97-121.

- Iqbal, A., Ceccato, V (2015 b). *Is CPTED useful to guide the assessment of safety in parks? A study case in Stockholm, Sweden*. Presented in the Stockholm Symposium of Criminology and submitted to International Criminal Justice Review (June 2015).
- Jacobs, J (1965). *The Dead and Life of Great American Cities*. Random House.
- Lewicki, R.J., Bies, R.J., Sheppard, P.H (2018). *Dishonesty as deviance: Typology of workplace dishonesty and contributing factors. Research on negotiation in organizations*. R.J. Lewicki and R. J. Bies. Stamford, CT, US, JAI Press, Inc. 6: 53-86.
- Longman Group (2003). *Longman Dictionary of Contemporary English*. New edition, Longman House, England
- Schweitzer, J.H., Kim, J.W., Mackin, J.R (1999). *The Impact of the Built Environment on Crime and Fear of Crime in Urban Neighborhood*. Journal of Urban Technology, 3 (6), 59-73.
- UN-Habitat (2011). *Introductory Handbook on Policing Urban Space, Criminal Justice Handbook Series*. United Nation, New York, 1-118.
- Van poll, R (1997). *The perceived quality of the urban residential environment: A multi attribute evaluation*. PhD-Thesis, Center for energy and environmental studies (IVEM), University of Groningen (RuG). The Netherland.
- Weber, B (2014). *Can Safe Ride Programs Reduce Urban Crime? Regional Science and Urban Economics*, 48: 1-11.
- Zhao, X., Tang, J (2018). *Crime in Urban Areas: A Data Mining Perspective*. arXiv e-print: 1804-8159. <https://ui.adsabs.harvard.edu/abs/2018arXiv180408159Z>.